

Kodu-uurija Eduard Leppik rääkis kahest Kadrina silmapaistvast kirja- ja kirikumehest ning oma raamatu "Kultuurilooline Kadrina" saamisloost.

Kalev Lilleorg

Kadrina jäädvustas tuntud keelemehed

Kadrina rahvas avas pühapäeval sealsel kirikul väljapaistvate kirjameeste ja kirikutegelaste Heinrich Stahli ja Arnold Friedrich Johann Knüpfferi mäletustahvlid.

Helgi Pajo

Pidulik sündmus algas Kadrina kiriku ees, kus eesti kirikukirjanduse ja kirjakeele arendajate auks kõlasid Vogleri "Hoosianna" kirikukoori ja Tormise "Kodu-keel" naiskoori esitus.

Kahe kõrvuti asuva mälestustahvli ees põlesid küünlad ning abivallavanem Aivar Lankei ja koduloolane Eduard Leppik meenutasid Kadrinas elanud suurmehi.

Mälestustahvlid õnnistas EELK Kadrina Katariina koguduse õpetaja Meelis-Lauri Erikson.

Eesti kirjakeele teerajaja

Heinrich Stahl sündis umbes 1600. aastal Tallinnas ja õppis Saksamaal kolmes ülikoolis. Ta sai Wittenbergis teoloogiamagistri kraadi ning oli Peetri, Järva-Madise ja Kadrina kirikuõpetaja, hiljem Tallinna toomkiriku ülempastor.

Stahl andis välja kirikuraamatuid ja rajas oma teostega eesti protestantliku kirikukirjanduse.

Eduard Leppik jutustas: "Stahli peateos on neljaosaline "Hand- und Hauszbuch" ehk käsi- ja koduraamat, milles ta võtab läbi protestantliku jumalateenistuse ja suunab pastoreid ühtlast eesti keelt tarvitama."

Eesti keele arengu uurimise

ALUSTAJAD

Heinrich Stahl (u 1600-1657) ja Arnold Friedrich Johann Knüpffer (1777-1843) panid aluse sellele, et Kadrinasse oli põhjus rajada emakeelesammas.

Eduard Leppik

tarvis on väärtuslik tema jutlustekogu "Leyen Spiegel" ("Ilmikutee peegel"), milles leidub vanaaegseid keele vorme. Stahl kirjutas ka esimese eesti keele õpiku "Anführung zu der Estnischen Sprach" ehk juhatus eesti keele juurde.

"Ta rajas eesti vana kirjakeele, ühtlustades kõik tol ajal ringi liikuvad käsikirjad," märkis Leppik. "Kahjuks lähtus Stahl rangelt ladina ja saksa keele grammatikast."

Sellest hoolimata jättis ta meile keeleajalooliselt väärtusliku pagasi, mõjutades kogu XVII-XVIII sajandi eesti kirjasõna ja kajastades omaaegse eesti keele erijooni.

Suur rahvalaulude koguja

Paarsada aastat hiljem, 1800 saabus Kadrinasse Arnold Friedrich Johann Knüpffer. Ta oli Juuru pastori poeg, kes oli Jena ülikoolis teoloogiat õppinud ning töötas Kadrina pastorina kuni surmani 1843. aastal.

Tema hindas seda keelt, mida räägib rahvas, ja hakkas koguma rahvaluulet: jutte ja eriti laule. Knüpfferi kogus on 600 rahvalaulu, millest poolsada on ta ise üles kirjutanud.

"Ta süvenes rahvalaulu põhjalikult," rääkis Leppik. "Tol ajal suhtuti vanasse rahvalaulu kui lorilaulu. Knüpfferi järgi aga avaldub selles rahva intelligents ja vaimne pale."

Knüpffer soovitas kirikulaulude tõlkimisel kasutada redivärssi. "Ta oskas ka soome keelt ja andis eesti keele õpiku koostamisel nõu lähtuda soome õgikirja normidest," jutustas Leppik.

Knüpfferi põhimõtetest said pool sajandit hiljem innustust rahvaluule kogumiseks Matthias Johann Eisen ja Jakob Hurt.

Ja veel üht kultuuriloolist fakti teadis Leppik: Knüpffer ristis 22. detsembril 1803 (vana kalendri järgi) Kadrina kirikus Friedrich Reinhold Kreutzwaldi.

Kultuurilooline Kadrina

Väljas olid kõik kolm Kadrina koori ja pärast Saksamaalt tulnud Knüpfferite suguvõsa esindaja Hermann Knüpfferi sõnavõttu kõlas taas laul.

Jätkati leerimajas, kus loodi sild endisaegsete ja tänaste kirjameeste vahel, esitati kadrinlase Rain Mikseri luulekava ja mängisid Anne Peäske noored muusikud.

Leerimajas õnnitleti Neeruti mägedes elavat koduloolast Eduard Leppikut, kes on eluülesandeks võtnud viia edasi Kadrina suurmeeste vaimsust.

Raamatukogu juhataja Ene Heide võttis piduliku päeva kokku sõnadega: "Stahli ja Knüpfferi mälestustahvlite avamine on Leppiku idee. Ja paar nädalat tagasi ilmus temalt raamat "Kultuurilooline Kadrina". Meil on heameel, et see kõik sündis eesti raamatu aastal."